

אוניברסיטת בר אילן
תכנית יהלום

שם הקורס: מאגר משאבי אנוש של חברי הכנסת בישראל: מאפיינים ומגמות

סוג הקורס: הרצאה

שם המרצה: ד"ר אסף בקר **דרכי התקשרות:** assaf.becker@gmail.com

שנת לימודים: תשע"ה **סמסטר:** ב **היקף שעות:** 2 ש"ס

אתר הקורס באינטרנט: יקבע בהמשך

א. מטרת הקורס:

הקורס נועד להקנות כלים חשיבתיים ומחקריים להבנה וניתוח של התהליכים והמקורות מהם מגיעים פוליטיקאים אל הכנסת. במהלך הקורס נבחן סדרה של נתונים במטרה להכיר את השינויים בפרופיל המצרפי של חברי הכנסת לאורך מספר שנים: אזור מגוריהם, עיסוקם העיקרי הקודם ששימש להם "כרטיס כניסה" לכנסת, שיוכם המגזרי, מסלול המוביליות בו הגיעו אל הכנסת ומאפיינים נוספים. כל זאת במטרה להבין את המנגנונים שמניבים מתוך החברה הישראלית על כל פלגיה, את הקבוצה הנבחרת העוסקת בחקיקה וממשל. קורס חדשני זה יעסוק בניתוח תיאורטי ובסקירה מעשית של סוגיות העוסקות בנושאים אלה. הרקע התיאורטי לנושאי הקורס נגזר משלושה תחומים שזוהו כמסבירים מתאימים לתאור התהליך: תיאוריות בהגירה, תיאוריות במוביליות חברתית ותיאוריית השאפתנות הפוליטית.

ב. תוכן הקורס:

הקורס מספק מבט חדשני לנושא בעל חשיבות להבנת תהליכים בפוליטיקה ובחברה בישראל ומספק כלים לבדיקת תחומים נוספים לבדיקת תהליכים בחברה הישראלית. התוכנית המפורטת מוצגת להלן.

מהלך השיעורים:

- הוראה פרונטלית, הרצאה תוך שיתוף התלמידים בחלקים מן דיון
- שימוש בנתונים סטטיסטיים רלוונטיים

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

מס' שיעור	נושא השיעור	קריאה חובה נדרשת
1	מבוא: מי הם חברי הכנסת? מהיכן הגיעו ובאיזה מסלול? במה עסקו קודם לכן ומדוע כל זה ראוי לבדיקה?	5.1
2	קבוצות ומגזרים בפוליטיקה הישראלית	1.2
3	תיאוריית השאפתנות הפוליטית כבסיס להגעה של פוליטיקאים לכנסת.	2.1
4	תיאוריות של מוביליות (ניעות) חברתית: מקורות ומסלולים של הגעת פוליטיקאים אל	3.5

	הכנסת.	
4.3	תיאוריות בהגירה: זרימה סלקטיבית של פוליטיקאים מהפוליטיקה המקומית לארצות.	5
5.2 5.3	ייצוג ודמוקרטיה: מגמות בייצוג מגזרים בכנסת. סוגי מוטיבציה של פוליטיקאים לפי פרופילים שונים.	6-7
6.2	תיאוריית ההון התרבותי ופוליטיקאים מהשוליים שהגיעו אל הכנסת	8
6.3	עוצמה והעצמה פוליטית	9
7.1	השסעים בחברה הישראלית כבסיס הטרונגי לייצוג מגזרי אוכלוסייה בכנסת.	10-11
7.2	תמונת המגזרים העתידית בכנסת: הערכות דמוגרפיות ואלקטורליות	12
	סיכום וחזרה לקראת המבחן	13

ג. **חובות קורס:** השתתפות ועמידה במבחן שאלות פתוחות ללא חומר עזר.

מרכיבי הציון הסופי: 100% בחינת סיום קורס. הבחינה על בסיס שאלות פתוחות (לא אמריקאיות) וללא חומר עזר.

ד. **ביבליוגרפיה** (חומר מחייב למבחן: הרצאות והחומר הביבליוגרפי המסומן בכוכבית):

1. **קבוצות ומגזרים בפוליטיקה הישראלית:**

1.1. צבי גיטלמן וקן גולדשטיין, "המהפכה הרוסית בפוליטיקה הישראלית" בתוך אשר אריאן, מיכל שמיר, **בחירות בישראל** (ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה 1999) עמ' 203-229.

1.2. חנה הרצוג, "האומנם עדתיות פוליטית?" **מגמות**, כ"ח 2-3, (ירושלים, מכון סאלד, 1984) עמ' 352-332 *

1.3. עדיה מנדלסון-מעוז, סנדרה המאירי ויעל מונק יעל (עורכות), "הקאמבק של הגלות: מיהודי גלותי ליהודי חדש ובחזרה", בתוך: ליאת שטייר-לבני, **זהויות בהתהוות בחברה הישראלית** (רעננה: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, 2013) עמ' 481-461

1.4. Maurice M. Roumani, "The Sephardi Factor in Israeli Politics". **Middle East Journal**, Volume 42 number 3, (Washington, Middle east institution, Summer 1988) pp. 432-434.

- 1.5. Michal Shamir, Asher Arian, "Collective Identity and electoral Competition in Israel". *American Political Science Review*, volume 93 number 2, (Washington, APSA, June 1999), pp 265-277.

2. תיאוריית השאפתנות הפוליטית:

- 2.1. Gordon S. Black, "A Theory of Political Ambition: Career Choices and the Role of Structural Incentives". *American Political Science Review* 66, (Washington, APSA 1972) p.p. 59-144. *
- 2.2. Robert G. Moore, "Religion, Race, and Gender Differences in Political Ambition". *Politics & Gender*, (Cambridge, Cambridge University Press, 2005) pp 577-596.
- 2.3. Barbara Palmer, Dennis Simon, "Political Ambition and Women in the U.S. House of Representatives, 1916-2000". *Political Research Quarterly*, Vol. 56, No. 2, (London, Sage Journals, 2003) pp 127-138.
- 2.4. אסף בקר, **אי שוויון אזורי בעוצמת האזרח**. (תל אביב, המרכז הישראלי להעצמת האזרח, 2010) עמ' 43-5. http://www.ceci.org.il/heb/researchs/asaf_1.pdf

3. תיאוריית המוביליות החברתית

- 3.1. לילך לב ארי, "מי מרוויח ומי מפסיד? מוביליות חברתית וקליטה באמצעות הגירה בקרב מהגרים ומהגרות ישראלים בארה"ב". **סוגיות חברתיות בישראל**, גליון 2 (אריאל, אוניברסיטת אריאל 2006) עמ' 3-42.
- 3.2. אפרים יער, יזמות פרטית כמסלול לניעות סוציו-כלכלית: היבט נוסף של הריבוד העדתי בישראל. **מגמות**, כ"ט (4): (ירושלים, מכון סאלד, 1986): עמ' 393-412.
- 3.3. לילך לב ארי, "האם מגדר משפיע בדור שני להגירה? זהות והזדהות אתנית בקרב צאצאי מהגרים ישראלים", **סוגיות חברתיות בישראל**. גליון 14, (אריאל, אוניברסיטת אריאל 2012) עמ' 208-236. *
- 3.4. Norbert F. Weily, "The Ethnic Mobility Trap and Stratification Theory". *Social Problems*, October 1967, Vol. 15, No. 2, (California, University of California Press 1967) pp 147-159.
- 3.5. Meir Yaish, "Old Debate, New Evidence. Class Mobility Trends in Israeli Society 1974-1991" *European Sociological Review* 16, (Oxford, Oxford University Press 2000) pp 159-183. *

4. הגירה פנימית

- 4.1. נורית קליאוט, "תנועת אוכלוסין וסביבה: סקירה ספרותית" **אופקים בגיאוגרפיה** 42-43 (חיפה, אוניברסיטת חיפה, 1995) עמ' 109-122. *
- 4.2. אסמאהאן מסרי חראזאללה, ערן רזין, מאיה חושן, **ירושלים כיעד להגירה פנימית של משפחות פלסטיניות ישראליות**. (ירושלים, המכון ללימודים עירוניים, האוניברסיטה העברית, מכון ירושלים לחקר ישראל 2011) עמ' 7-9.

4.3 Judith Shuval, Elazar Leshem, "The Sociology of Migration in Israel: A Critical View". *Studies of Israeli Society*, VIII : (New Jersey, Transaction Inc. 1998) pp 3 – 50. *

5. ייצוג ודמוקרטיה

5.1. אסף בקר (2010): **ייצוג החברה הישראלית בכנסת**. (תל אביב, המרכז הישראלי להעצמת האזרח, 2010) עמ' 2-4, 8-12. *
http://ceci.org.il/heb/researchs/asaf_2.pdf

5.2 עופר קניג, **הגיע העת ליותר נשים בממשלה**. (ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה 2013) <http://www.idi.org.il/> 5 עמודים *

5.3 ראובן חזן, גדעון רהט, ייצוג, רפורמה אלקטורלית ודמוקרטיה: לקחים תיאורטיים ואמפיריים מבחירות 1996 בישראל. מדינה וחברה 1 (1) (חיפה, החוג למדע המדינה באוניברסיטת חיפה 2001) עמ' 51-77. *

6. עוצמה והעצמה

6.1. אסף בקר, "אי שוויון אזורי בעוצמת האזרח". בתוך: דורון גדעון (2011): **ייצוב עצמי הממשל**. (תל אביב, הוצאת המרכז הישראלי להעצמת האזרח, אוניברסיטת תל אביב 2011) עמ' 99-178.

6.2. לילך לב ארי, "מדדים ועקרונות למדידה של הון חברתי", **לשם שינוי ביחד**, (טבעון, הוצאת משרד הרווחה והשירותים החברתיים, ירושלים ומכללת אורנים, 2010) עמ' 178-184. *

6.3 Holly Lizotte Angelique, Thomas Reischl, William Davidson, "Promoting Political Empowerment: Evaluation of an Intervention With University Students", *American Journal of Community Psychology*, Vol. 30, No. 6, (New York, Springer, December 2002) pp 815-833. *

7. שסעים בחברה הישראלית

7.1. יוחנן פרס ואליעזר בן-רפאל, **קירבה ומריבה – שסעים בחברה הישראלית** (תל אביב: עם עובד 2006) עמ' 9 – 28. *

7.2. אפרים יער, זאב שביט, "חברה מרובת שסעים", בתוך: אפרים יער, זאב שביט (עורכים), **מגמות בחברה הישראלית** (תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2001) עמ' 1105 - 1196. *

7.3. עוזי רבהון, גלעד מלאך, **מגמות דמוגרפיות בישראל**. נייר עמדה בעריכת רות גביון (ירושלים, מרכז מציל"ה, למחשבה ציונית, יהודית, ליברלית והומניסטית, בעריכת רות גביון, 2008) עמ' 41-51.

7.4 Sammy Smooha, Vered Krause "Ethnicity as a factor in status attainment in Israel". *Research in Social Stratification and Mobility*, volume 4 (New Jersey, Elsevier, 1985) pp 151-175.

